

Objem zvoka

Piknik, 18. 6. 2005

Vsebina

POLŽEV VSADEK	2
PREDŠOLSKI OTROCI S POLŽEVIM VSADKOM IN IGRA	3
POGOVARJAJMO SE!	5
NASVETI PRI TEŽAVAH BRANJA	5
IZOBRAŽEVANJE V BELFASTU	6
RAZVOJ GOVORA	6
IGRA	8
NOVICE	9
BESEDE, KI JIH POTREBUJEM	10
NAVODILA ZA IZOBRAŽEVALNE PROGRAME...	11
PIKNIK	14
GLASBENE DROBTINICE	15
MEDVED BAM!	16

Uvodna beseda

Ponovno smo zakorakali v novo šolsko leto. Za nami je uvajalni mesec september. Novi učitelji so že dodobra spoznali svoje učence, mobilni pedagogi že nabirajo kilometre od šole do šole, od vrtca do vrtca.

Na Centru za sluh in govor Maribor vadimo poslušanje z mlajšimi in starejšimi otroki, pa tudi z odraslimi. Za dobro učenje potrebujemo dobro poslušanje! Torej s skupnimi močmi v uspešno šolsko leto!

POLŽEV VSADEK

Milan Brumec

SLUH IN NJEGOVA IZGUBA

Zvok iz okolice potuje v uho, kjer se spremeni v takšno obliko, da ga naši možgani prepoznajo.

Zvočno valovanje iz okolice potuje od zunanjega v srednje uho, kjer povzroči nihanje bobniča. Preko slušnih koščic se valovanje prenese do polža, v katerem lasne celice pretvarjajo mehanske vibracije v šibke električne impulze, ki jih slušni živec prenese do možganov.

Ko je ta pot ovirana, slabše ali nič ne slišimo. Kadar slišimo slabše, smo naglušni in si pomagamo s slušnimi aparati.

Če niti s slušnimi aparati ne slišimo, smo gluhi. V tem primeru nam morda lahko pomaga polžev vsadek.

KAJ JE POLŽEV VSADEK?

Polžev vsadek je elektronska naprava, ki zvok iz okolice pretvarja v električne impulze, ki jih možgani lahko "razumejo".

Polžev vsadek je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela.

Med El: Procesor govora TEMPO+ in vsadek COMBI 40+

Zunanji deli polževega vsadka:
- mikrofona: sprejema zvoke iz okolice; nameščen je za ušesom ali na oddajniku;

- procesor signalov: majhen računalnik velikosti žepnega radia, ki signal iz mikrofona spremeni v električne impulze; nameščen je v žepu ali za pasom, novejši pa so že zauheljni;

- oddajnik: plastičen obroč z navitjem in magnetkom; prenese signal iz procesorja govora v sprejemnik (notranji del).

Notranji del polževega vsadka:

- sprejemnik: sprejema signale iz oddajnika in jih razporeja na polje elektrod; vstavljen je pod kožo za ušesom;

- polje elektrod: nameščene so v polžu; preko njih se električni impulzi prenesejo na slušni živec.

ALI S POLŽEVIM VSADEKOM TAKOJ SLIŠIM?

Ne! Po operaciji, ta običajno traja od 2 - 3 ure, ostane pacient do enega tedna v bolnišnici, dalje pa okreva doma. Večina se v tem času počuti normalno. Po približno mesecu dni mu strokovnjaki na kliniki dodajo še zunanje dele polževega vsadka, pri čemer je potrebna prva nastavitev procesorja govora glede na njegove individualne potrebe. Nastavitev ni enkratno dejanje. Na začetku so nastavitve bolj pogoste, kasneje pa enkrat letno, oz. po potrebi.

Napredek in uspeh sta odvisna od mnogih dejavnikov, predvsem od tega ali je gluha oseba že slišala, ali pa je gluha od rojstva. Na vsak način pa polžev vsadek pomeni lažjo orientacijo gluhe osebe in olajšano pot pri učenju poslušanja in govora.

Cochlear: Procesor govora ESPRIT 3G in vsadek NUCLEUS 24

Sama vstavev polževega vsadka ni dovolj za uspešno pridobivanje slušno-govornih sposobnosti, zato uporabnike usmerimo v rehabilitacijo.

INFORMACIJE

Z vašimi vprašanji se lahko obrnete na člane tima za kohlearni implant Centra za sluh in govor Maribor.

E-mail:

nada.hernja@guest.arnes.si
alenka.werdonig@guest.arnes.si
diana.ropert@guest.arnes.si
sergeja.groegl@guest.arnes.si
irena.furjan1@guest.arnes.si
milan.brumec@guest.arnes.si

Tel: 02/228 53 40
02/228 53 46 (amb.)
02/228 53 44 (šola)

Fax: 02/228 53 63

Lektorirala Tjaša Burja

PREDŠOLSKI OTROCI S POLŽEVIM VSADKOM IN IGRA

Alenka Werdonig

Igra je razvojni proces. Nujno je potrebna za razvoj otrokovega mišljenja, njegovo čustveno stabilnost in osebnostni razvoj. V članku, ki je povzetek predavanja gospe Jacqueline Stokes, AV terapevtke iz Velike Britanije, bom podala smernice, kako lahko odrasli otroku s polževim vsadkom pomagamo odkriti vse možnosti, ki jih ima pri uporabi igračk in knjig, razložila pomen, ki ga ima igra in razvoj igre v povezavi s komunikacijo ter predlagala nekaj praktičnih načinov, strategij kako razvijati igro.

Otrok s polževim vsadkom se na področjih, ki niso vezana na poslušanje, razvija v skladu s svojo starostjo. Ker pa je narava predvidela enakomeren in istočasen razvoj vseh področij, se v nekem razvojnem obdobju lahko pokažejo potrebe po vključitvi avditivnih informacij v razvoj drugih področij. Takšen primer je otrokova igra. Zato je pomembno, da poznamo, kakšna je pričakovana igra za določeno starost in otroku omogočimo pogoje, da lahko razvija ustrezno igro.

Otrokovo igro moramo analizirati glede na njegovo starost. Takrat, ko se otrok igra na nižjem nivoju, kot je pričakovati za starost, nam s tem daje vedeti, da ne razume, kaj želimo. Za razvoj domišljajske igre otrok potrebuje besede. Teh pa mu včasih zmanjka in otrok se z igračami, ki omogočajo različne načine igre, igra na vedno enak, ponavljajoč se način. Takrat moramo otroku pomagati tako, da mu damo ustrezne besede, s katerimi bo ustvarjalno razvijal igro.

Na primer: otrok se igra z avtobusom in lutkami. Njegova igra je sestavljena iz tega, da lutke naloži na avtobus, odpelje krog in lutke zloži iz avtobusa. Ta igra je primerna za dveletnega otroka,

prav gotovo pa ni primerna za štiriletnika. Ob tej igri uporablja in razvija le dve besedi: ven in noter. Otrok potrebuje idejo, vzor, kako bi se lahko z igračkami še igral. To lahko naredimo tako, da lutkam damo imena oseb, ki so otroku domača (npr. otrokovo ime, ime bratca ali sestrice, mama, ata,...). Osebe nato lahko gredo v šolo, vrtec, se poslavljajo (»Adijo!«), sedajo v avtobus (»Maša sedi!, Tomaž sedi!«), mahajo z avtobusa (»Pa-pa!«), avtobus se ustavi (»Stop!«), osebe izstopajo, pozdravljajo vzgojiteljico (»Zdravo, teta!«), se vračajo iz vrtca v avtobus in domov, pozdravljajo (»Mama, zdravo!«), avtobus se umakne, osebe pa gredo jest (»Kaj bomo jedli?«)...

Predšolski otrok s polževim vsadkom nima toliko verbalnih izkušenj, da bi lahko sam razvil takšno kompleksno igro. Tudi če opazuje igro vrstnikov bo težko ujel, kaj govorijo, kako se pretvarjajo, da so mame, frizerke, zdravniki itd., zato je prav, da se te igre nekajkrat igramo z otrokom odrasli, da dobi otrok ustrezne izkušnje. Pri tem se moramo tako kot otrok zatopiti v igro in biti v igro resnično vživeti, biti moramo navdušeni nad stvarmi, ki jih počnemo in čustveno popolnoma predani igri.

Praktični nasveti za dobro igro odraslega in otroka:

- sedite na strani ušesa, ki ima PV;
- bodite otrokov tovariš v igri;
- pazite, da boste vprašanja postavljali tako, da ne bo dovolj odgovor »Da.« ali »Ne.« (npr. na vprašanje »Boš pil čaj?« z odgovorom »Ne.« zaključimo komunikacijo, na vprašanje »Boš pil čaj ali kavo?« pa lahko navežemo: »Kakšno kavo: belo, črno, sladko, grenko, v veliki ali mali skodelici, ali jo bomo spili zunaj, notri, kakšen prt bo na mizi, bomo zraven kekse, ...);
- igrajte se tako, da bo otrok enakopravno sodeloval v razgovoru, ne odgovarjajte namesto njega, pustite dovolj dolge odmore;
- otroku ponudite besede, ki jih lahko uporabi (npr. »Janko bo pil kaj?« – čaj, sok, kavo, vodo, otrok pa izbere);
- ne bodite pod časovnim pritiskom in zmanjšajte moteče dejavnike, izklopite telefon, TV, ne kuhajte,...
- pozornost usmerjajte na skupno aktivnost;
- vnaprej razmislite, kam se naj igra razvije in kako jo boste napeljali tja, hkrati pa mora imeti otrok občutek, da odloča on.

Spodnja razpredelnica ni seznam iger, ki bi jih otrok moral obvladati, pač pa seznam, ki naj vam bo v pomoč pri načrtovanju, kakšno igro boste z vašim otrokom v določeni starosti lahko razvijali.

STAROST	ZNAČILNA IGRA	IGRE, KI SE ŠE POJAVLJAJO
4 - 10 mesecev	Vse daje v usta	Rad drži stvari in jih stresa
10 - 12 mesecev	Prepozna in posnema slike v knjigi, npr. jedenje fižola ali pljuskanje vode	Pokaže, da pozna veliko funkcij predmetov, npr. da nogavičko k nogi
12 mesecev	Stvari daje v in iz škatle	Zida in podira
12 mesecev	Rad je v bližini vode	Zamoti se z igračkami, ki mu predstavljajo praktični problem
14 mesecev	Češe svoje lase, nato punčkine	Hrani mamó s pravo in izmišljeno hrano
18 mesecev	Da si skledo na glavo in reče »kapa«	Potiska kocko po tleh in se dela, da je avto
18 mesecev	Kaže žalost, ko gleda v slikanico o živalci, ki išče svojo mamó	Pokaže empatijo tako, da da roko okoli tistega, ki je žalosten
18 - 24 mesecev	Zna počakati, da ob pravem času obrne stran v knjigi	Pričakuje (ne ve, kaj bo) in aktivno sodeluje pri otroških in akcijskih pesmicah
18 - 24 mesecev	Sodeluje v igri: Pijemo kavo	Veliko igre pretvarjanj s pupami, npr.: Gremo v trgovino s pupo na triciklu,...
Dve leti in več	Dela potičke v pesku za princesino poroko	Lahko ima namišljenega prijatelja ali se odloči, da ga je tisti dan treba klicati z drugim imenom
20 mesecev	Potiska avtke naokoli in jih spravlja v kolono	Zainteresiran je za risanje realnih stvari z odraslimi in je se pogovarja o slikah
20 mesecev	Otrok pere perilo (ima žehto) in oblači punčko	Naredi in servira kekse iz plastelina
30 mesecev	Reče, da je na peščeni plaži in začne kopati po preprogi	Leži na tleh in se igra z majhnimi igračkami, ki se med seboj pogovarjajo
30 mesecev	Rad ima zgodbice, ki razvijajo nek problem, npr.: Peter je izgubil svojega medvedka	Sam od sebe poje pesmice in v tem uživa
3 leta	Reče npr.:«Pošast v kotu hoče jesti. Dal ji Bom jesti.» in s tem odkriva moč besed za kreiranje domišljjskega sveta	Zelo rad in predano bo sodeloval v od odraslega vodeni aktivnosti npr.: umivanju avtomobila, pečenju peciva.
3 leta in več	Sam riše, tisto, kar je doživel in na način, kot to on doživlja. Želi pripovedovati o svojih risbah	Očaran je nad črkami in njihovimi zvoki
3 - 4 leta	Se igra kavbojce (klobuk, pištola, streljanje)	Z drugimi otroci načrtuje, kako se bodo igrali igro vlog
4 in več let	S svojimi igračkami ustvari miniaturni svet, ki ima neko svojo zgodbo	Ceni risbe kot svoj izdelek, jih želi dati na ogled ali shraniti

POGOVARJAJMO SE!

Nada Hernja

Pogovor je osnovna in naj uspešnejša oblika jezikovnega razvoja otrok - tudi gluhih in naglušnih.

Starši intuitivno vedo, kako komunicirati z dojenčkom. O tem običajno ne razmišljajo, to počnejo avtomatično. Sposobni so zaznati otrokove signale, jih pravilno razvozlati in nanje takoj pravilno reagirati. Rezultat takšnih reakcij je otrokovo zadovoljstvo in pripravljenost za nadaljevanje dialoga – saj mu je ta v veselje. Pri teh prvih dialogih gre za neverbalno čustveno komunikacijo. Izraža se predvsem v izrazu obraza, gestah in intonaciji glasu. Kvaliteta tega prvega dialoga vpliva na kasnejši jezikovni razvoj.

Model tega naravnega razvijanja jezikovnih sposobnosti uporabljamo tudi v rehabilitaciji.

Model, ki ga starši v komunikaciji z dojenčkom

uporabljajo avtomatično:

- ♦ sprejem in razumevanje otrokovega izražanja: nasmeh, kretnja, gibanje ali dejavnost; oglašanje, semantično in gramatično nepopolno izražanje;
- ♦ oblikovanje sporočila, ki ga otrok še ne zmore (odrasel izreče to, kar želi otrok);
- ♦ nadaljevanje – odgovor na otrokovo sporočilo.

Pri razvijanju jezikovne sposobnosti mnogokrat tudi vzgojitelji in terapevti ter starši naglušnih in gluhih otrok zaidemo na enosmerno pot. Zaidemo na učenje izražanja » odraslih«. Zaradi profesionalne vneme postavljamo sebe kot usmerjevalce pogovora in zaradi programa dobrega učenja vodimo monolog. To zavira iniciativo otroka, ne oblikuje pravega pogovora, sposobnosti komunikacije in

samostojnega razmišljanja. Pomembno je, da govorimo z otrokom in ne otroku.

Za pravi pogovor moramo imeti dve sposobnosti:

- ♦ umetnost poslušanja: odprti moramo biti za otroško izražanje, razumeti, kar misli in uporabiti spontano izražanje za razvoj govora. Velja si zapomniti: kadar človek sam govori, ne more poslušati;
- ♦ sposobnost, da izvabimo otrokove spontane izraze in jih v pogovoru uporabimo za razvijanje razumevanja in govora.

Uspešni smo takrat, kadar se resnično potrudimo razumeti, kar nam otrok sporoča.

Naš model naj bo: »Kar želiš povedati ti, pa tega še ne zmoreš, povemo mi pravilno.«

NASVETI PRI TEŽAVAH BRANJA

Diana Ropert

Izberite primerni čas (načrtujte skupaj z otrokom, naj se vam nikamor ne mudi) in **prostor** (tih, miren, prijeten, udoben).

Bodite z otrokom. Ne pošiljajte ga vaditi branje samega.

Pomoč naj bo **stalna**. Vsak dan malo (10 minut ali krajši tekst).

KORAKI:

- ⇒ Najprej preberite vi, otrok pa poslušaj.
- ⇒ Pogovarjajte se o vsebini in razložite neznane besede.
- ⇒ Bere otrok – kratek tekst ali del teksta. Bere lahko en tekst, večkrat.

⇒ Otroka pohvalite za njegov trud ali ga nagradite z njemu priljubljeno aktivnostjo.

⇒ Seznanite se z besedili (berili) preden obravnavajo v šoli in opravite vsaj prva dva koraka. S tem boste otroku pomagali k boljšemu sledenju v šoli.

IZOBRAŽEVANJE V BELFASTU

Alenka Werdonig

Jeseni 2004 smo s strani podjetja Cochlear prejeli prijazno vabilo za izobraževanje na konferenci »Listening to Learn«. Izobraževanje se je odvijalo v Belfastu in ob sponzorstvu podjetja Salus sem se lahko udeležila tega zares izrednega dogodka.

Udeleženci izobraževanja smo bili strokovni delavci, ki delamo z otroci s PV ter starši otrok s PV. Bilo nas je okoli 60 in prišli smo iz vse Evrope. Izobraževanje je trajalo dva dni, predavali pa so nam priznani strokovnjaki iz ZDA in Velike Britanije. Teme so bile zanimive za vse, izobraževanje pa se je pričelo z izjemnim predavanjem dr. Carol Flexer, profesorice avdiologije iz Ohia. Predavala

nam je o pomenu možganov pri poslušanju in zelo slikovito prikazala do kako velikih sprememb pri obravnavi gluhotе in naglušnosti je prišlo z razvojem tehnologije. Na delavnici je dr. Flexerjeva govorila tudi o tem, kaj je potrebno upoštevati, da zagotovimo uspešno inkluzijo gluhih in naglušnih otrok.

Psihologinja Lisa Henderson iz Anglije je spregovorila o mobilni terapiji dojenčka in predšolskega otroka.

Jacqueline Stokes, prva avdio-verbalna terapevtka v Veliki Britaniji je govorila o predšolskih otrocih s PV in njihovi igri, skupaj z Elizabeth Tyszkiewicz pa sta predstavili funkcionalno ocenjevanje otroka s PV.

Avdio-verbalna terapevtka Elizabeth Tyszkiewicz nas je seznanila z načini

preusmerjanja otrokovih težavnih vedenj.

Dr. Kai Uus, pediaterinja, ki dela na področju pediatrične avdiologije, pa je predstavila raziskavo, ki jo izvajajo na področju neonatalnega screeninga v veliki Britaniji.

Udeležili smo se tudi delavnice o uporabi FM sistema pri uporabnikih polževega vsadka. Kot sem že omenila, je bilo izobraževanje zares kvalitetno, pridobila sem veliko novega znanja, ki sem ga seveda takoj posredovala ostalim članom tima in sodelavcem v vrtcu in šoli. V tej in naslednjih številkah časopisa pa bom pripravila nekaj prispevkov, s katerimi bom poskušala pridobljeno znanje prenesti tudi bralcem.

Naslednja konferenca »Listening to Learn« bo leta 2006 na Poljskem.

RAZVOJ GOVORA

Nada Hernja

Kako otroci razvijajo govor? Kako lahko spremljamo razvoj? Kdaj lahko pričakujemo naslednjo stopnjo v razvoju?

Na vseh stopnjah razvoja velja:

- * najprej razumejo,
- * za nami ponovijo,
- * uporabijo v pričakovani situaciji,
- * spontano uporabijo.

Najprej se razvije razumevanje in uporaba posamezne besede. V začetku so to samostalniki, ki jih največkrat slišijo in glagoli. Priključijo se jim pridevniki, predlogi in zaimki. Preden se razvije sposobnost razumevanja in uporabe stavka, so sposobni kombinacij dveh in nato treh besed, ki so predhodniki pravih stavkov. Za vzpodbujanje razvoja na tej stopnji lahko uporabimo tudi didaktične pripomočke in igrače, lahko si tudi sami

pripravimo slikovni material. Le ta nikoli ne nadomesti naravne situacije, lahko je dopolnilna dejavnost in način za preverjanje jezikovnega razvoja.

Preverimo, ali otrok razume, ponovi ali uporablja dvobesedne kombinacije:

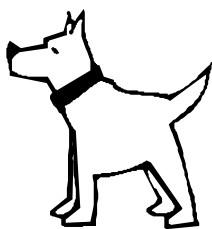
- * samostalnik-samostalnik (mama avto),
- * glagol-samostalnik (vozi avto),
- * samostalnik -glagol (avto

- vozi),
- * pridevnik-samostalnik (velik avto),
- * zaimек-samostalnik (moj avto),
- * nikalnica-samostalnik (ne avto),
- * nikalnica-glagol (ne piti),
- * nikalnica-pridevnik (ne zelena),
- * vprašalnica-samostalnik (kje ata?).

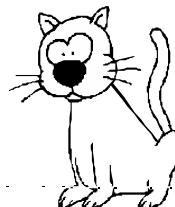
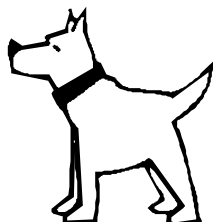
Pripravimo igre in dnevne situacije, v katerih lahko razvijamo in utrjujemo dvobesedne kombinacije. Poiščimo možnosti, da smo sami vzor, otrok pa posnemovalec vse do takrat, ko samostojno uporabi pridobljeno sposobnost.

Nadaljujemo z razvijanjem sposobnosti ponavljanja treh besed in dvobesedne kombinacije razširimo na trobesedne.

Zelo preprosto si v ta namen lahko izdelamo tudi karte.

posamezna beseda

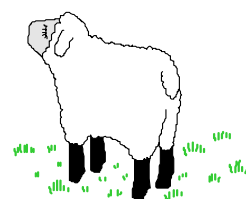
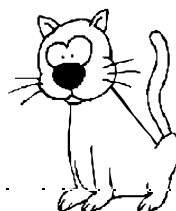
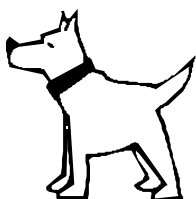
samostalnik-samostalnik

glagol - samostalnik

samostalnik glagol

triє samostalniki

stavek s tremi besedami

IGRA

Irena Furjan Varžič

Pojem igra se uporablja izredno vsakdanje in tako neopredeljeno, da lahko izgubi svoj pravi pomen. Poznamo vrsto definicij o tem, kaj sploh igra je, in prav toliko teorij o igri. Najsplošneje se pojem igra nanaša na vsako aktivnost, katere se loti posameznik zaradi nekega zadovoljstva ne glede na končni rezultat te aktivnosti. Posameznik se loti igralne aktivnosti brez vsakršne zunanje prisile. Edini motiv za igro je zadovoljstvo, ki ga ob tem doživi. V tem se igra tudi loči od dela, ki je določena aktivnost z bolj ali manj določenim ciljem, kjer posameznik ne opravlja nečesa zaradi čistega zadovoljstva, ampak zaradi tega, da ustvari končni rezultat.

OPREDELITEV IGRE

Igra je zelo kompleksna aktivnost in jo lahko obravnavamo na zelo različne načine. Kljub temu, da so igro kot psihosocialni vidik razvoja zelo veliko preučevali, še zdaleč ni v celoti raziskana.

Igra je splošni pojem za veliko število aktivnosti, za katere pa ne moremo biti gotovi, da jih lahko pojasnimo z istim mehanizmom ali da jih opredeljujejo isti pogoji in dejavniki. Kljub temu, da je igra spontana aktivnost, ne moremo mimo njene biološke in socialne uporabe. Motive, vsebinske značilnosti in namen igre je težko razumeti in razložiti z razumskimi pojmi, zato se pogosto uporablja metaforični, umetniški jezik

namesto znanstveno določujočega.

Psihološka opredelitev igre pravi, da je igra svoboden akt, ki ni povezan s procesi neposrednega zadovoljevanja potreb in ki je omejen na svoj svet; njen potek in smisel sta v njej sami.

Širša od te psihološke je **sociološka opredelitev igre**, ki pravi, da je igra: svobodna, ločena (omejena na določen prostor in čas), nejasna (glede na potek in glede na izhod), neproduktivna (ne ustvarja dobrin), nepredpisana (zakoni v tej aktivnosti se stalno spreminjajo in prilagajajo potrebam) in fiktivna (glede na vsakdanje življenjske dogodke) aktivnost.

ZNAČILNOSTI IGRE

Igra je **podrejena določeni stopnji razvoja** posameznika **tako v telesnem kot mentalnem razvoju**. Razvoj igralne aktivnosti poteka od zelo preprostih k vse bolj zapletenim oblikam. Za vsako obdobje so značilne **specifične oblike igre in dominantnost določene aktivnosti**, ki praviloma najbolj splošno tudi opisuje to razvojno stopnjo.

Število igrač, ki jih otrok uporablja pri igri, sicer nekaj časa (prva tri leta življenja) **narašča, nato pa s starostjo stalno upada**. Psihologi navajajo dva razloga za to. Prvi je zunanji in pomeni, da ima otrok zaradi pritiskov okolja (starši, starejši otroci, šole) vse manj časa in pogojev za igro. Drugi razlog je iz

narave duševnega razvoja otroka: starejši otroci imajo mnogo boljše pozornost, ki jim omogoča, da lahko veliko več časa prebijejo v aktivnosti z eno igračo. Imajo tudi večje miselne sposobnosti, ki jim omogočajo tudi raznovrstno igro z istim materialom.

S starostjo upade čas, ki ga otrok preživi pri igri. Vzroki za to so povsem isti kot pri upadanju števila igrač, ki jih uporablja otrok. V tem primeru imajo večjo vlogo zunanji pritiski (predvsem starši), ki otroka usmerjajo k drugim aktivnostim (šolsko učenje).

Igra mlajšega otroka je spontanejša in bolj neformalna. Z razvojem postaja igra vse bolj formalna in v adolescenci že izgine večji del spontanosti. Ravno tako pa s starostjo upada delež telesne aktivnosti pri igri.

PRIMER NOVE IGRE "Na moji desni strani je prostor. Sem naj sede..."

Kadar smo v družbi več otrok (rojstno dnevna zabava, skupina v vrtcu...), se lahko veselo igramo z uvodno socialno igro, v kateri se člani skupine predstavijo drugim članom v skupini, izrazijo svoja stališča, pokažejo svoje vedenje. V igri se lahko oblikuje njihova vloga v skupini.

V vrtcu si lahko otroci sami pobarvajo tulce z vodenimi barvami (uporabimo prazne WC rolce), kar bo zanje že igra, če pa nimamo časa za

sušenje tulcev (npr. na zabavi), pa jih pripravimo vnaprej. Dobro je, da suhe tulce oblepimo s prozornim lepilnim trakom, da se ne bi prehitro raztrgali, pa še barvo lahko puščajo na rokah.

Kako naprej?

Vsak otrok naj postavi v krog svoj stol (ali blazinic..., na kateri bo sedel) in sede nanj. Nato dodamo še en stol, na katerem ne sedi nihče. Eden od otrokov razdeli tulce iz škatle, tako da ima vsak otrok (in jaz) enega. (Govorijo: »Izvoli!« »Hvala!«) Škatlo postavi na sredino kroga. Razložim, da vsak, ki ima na svoji desni strani prostor, lahko povabi sedet k sebi otroka s tulcem. Otrok, ki zamenja sedež, odvrže svoj tulec v škatlo. S tem poskrbim, da so v isti igri izbrani vsi otroci, da nobenega ne morejo izpustiti ali izbrati več kot enkrat. Začnem igro z besedami: "Na moji desni strani je prostor." Zelo nazorno

pokažem, da na moji desni strani ni nikogar. Nato rečem: "Sem naj sede _____," povem ime otroka. Otrok vstane in sede na prazen prostor. Preden sede, položi tulec v škatlo s tulci na sredini kroga. Nadaljuje otrok, ki ima sedaj na svoji desni strani prostor. Tako se zvrstijo vsi ostali otroci. Igrico ponavljamo toliko časa, dokler otroci kažejo interes za njo. Navadno hočejo pet do šest ponovitev.

Ko igra ni več tako zelo zanimiva:

jo otežimo. Sedaj otroci pokličejo izbranega otroka in povedo, kako naj otrok pride do praznega stola. Rečejo npr.: "Na moji desni strani je prostor. Sem naj sede _____ in sicer kot medved." Poklican otrok vstane, da tulec v škatlo s tulci in se približa stolu tako, da oponaša medveda. Pri tem otroka vzpodbujamo, da oponaša gibanje in oglašanje

živali. Čez nekaj časa lahko dodajamo še oponašanje raznih poklicev, opravi, predmetov...

Pri takšni igri otroci razvijajo občutek pripadnosti skupini, ugotavljajo, da so vsi enako pomembni, enako dobri, da so vedno izbrani od drugih otrok in da lahko izbirajo druge otroke. Navajajo se na delo v skupini, da morajo počakati, da pridejo na vrsto, spoznavajo različne oblike gibanja, oglašanja, tako da jim postane gibanje in oglašanje prijetna izkušnja, s katero lahko koristno sodelujejo z ostalimi otroki. Otroci vzpostavljajo enakopraven, neposreden in tovariški odnos z otroki in odraslimi ter se medsebojno bolj vsestransko spoznavajo. Pomembno je, da pridejo otroci v medsebojni stik (tudi osamljeni otroci), da razvijejo solidarnost in medsebojno pomoč.

NOVICE

18. 11. 2005 bo na Centru za sluh in govor Maribor izobraževanje za učiteljice gluhih in naglušnih otrok ter otrok s polževim vsadkom.

25. in 26. 11. 2005 bo v Fiesi seminar »Izobraževanje gluhih in naglušnih«, ki ga organizira Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Novembra 2006 bo Center za sluh in govor Maribor organiziral 3. slovenski posvet o rehabilitaciji otrok s polževim vsadkom.

BESEDE, KI JIH POTREBUJEM

Alenka Werdonig

Draga mama, babica, očka, teta vzgojiteljica!

Včeraj sem bil zopet kregan, ker sem kričal, ker nisem hotel prepustiti igračke bratcu, ker sem udarjal naokoli in je padalo po mojih prijateljskih v vrtcu. Rad bi vam povedal, da tega ne delam rad. Toda včasih me zmotite pri zanimivi igri, tolikokrat se mi zgodi, da mi vzamejo igračko, s katero bi se še rad igral in včeraj v vrtcu sem mislil, da bomo šli ven, pa potem nismo in sem se zares razburil. Vem, da drugi otroci svojim staršem ne delajo takih težav in tudi jaz bi rad, da bi bilo naše življenje bolj mirno, vi in moji prijatelji pa veseli. Toda, jaz še nimam besed, s katerimi bi vam povedal, kaj čutim, kaj želim, česa se bojim. Zato sva se s teto Alenko dogovorila, da v časopis napiševa, kakšne besede potrebujem, da se bom lahko lepše obnašal.

Če nimaš besed, moraš uporabiti akcije, da izraziš svoje odločitve, izbire, odgovore, kaj bi rad, česa ne maraš, svoje ideje, odklonitve in to počneš tako, da:

- ◇ mečeš stvari okoli sebe,
- ◇ se dereš,
- ◇ grabiš po stvareh, igračah, hrani,
- ◇ hočeš imeti vse igračke, ki so v sobi,
- ◇ tečeš stran,
- ◇ begaš od igračke do igračke,
- ◇ jočeš, nergaš in se cmeriš,
- ◇ kar naprej govoriš NE,
- ◇ udarjaš,
- ◇ prenašaš okoli igračke, dekice,...
- ◇ odhajaš iz situacije.

Vem, da sem že velik, saj sem že skoraj štiri leta star. Spomnim pa se, da ko sem bil star kakšni dve leti in sem bil z drugimi otroki, ki so bili toliko stari kot jaz, da so se obnašali točno tako, kot se obnašam zdaj jaz. Dragá moja teta ali se spomniš, da takrat nismo bili kregani za tako vedenje. Če sem se takrat zravsal za igračko s svojim prijateljskom, je hitro prišel nekdo od odraslih in je pomiril mojega prijatelja. Takrat mi je ta sam dal igračko in se mi celo

prijazno nasmejal. Pa nekaj je govoril. In vsi smo bili zadovoljni. Samo, da jaz takrat še nisem nič slišal in ne vem, kaj so mi skušali povedati.

Zdaj, ko slišim, mislim, da bi se lahko z vsakim pogovoril, kaj potrebujem. In potem ne bi bil več tako naporen. Toda ne poznam pravih besed. Teta Alenka pravi, da takrat, ko se ti pokvari igračka, ni potrebno kričati, metati igračke po tleh ali udariti najbližjega, ki pride mimo. Pravi, da takrat potrebujem besede: »**Joj!**« ali »**Pomagaj!**« ali »**O, ne!**«. Kadar nečesa nočem (npr. da bi na stolp, ki ga gradim z mamó dali streho), mi ni treba vsega razdreti, oditi stran ali začeti jokati, pač pa lahko uporabim besede »**Ne, ne to! To.**« In takrat, ko mi je na igrišču v parku najlepše, mama pa bi šla že domov, potrebujem besede: »**Ne še!**«. Ko mi bratec želi vzeti knjigico, ki je še nisem do konca pogledal, ga ne rabim breniti ali pljuniti, lahko bi mu rekel »**Ne!**« ali »**Stop!**«. Kadar ne razumem, kaj hočete od mene, mi ni treba iz zadrege skriti obraza v ogromnega plišastega medveda, ki ga imam stalno

zraven, (ker velikokrat česa ne razumem), ampak lahko vprašam »**Kaj?**«. In če me je strah in si želim, da gre ta strah stran, mu lahko rečem »**Pa-pa!**« ali »**Stop, ne!**«. Samo, da tega še ne znam...

Vem, draga mama, da sedaj razumeš, zakaj sem včasih tako naporen, morda pa nisi prepričana ali poznaš način, kako me boš naučila tistih besed, ki jih potrebujem.

Teta Alenka predlaga, da opazuješ, kaj se mi zgodi takrat, ko se »grdo« obnašam. To je moje nebesedno sporočilo, da si želim, da bi stvari potekale drugače. Če me boš natančno opazovala, boš mi lahko povedala, kakšno besedo bi lahko uporabil namesto tega. Ko se mi bo pokvarila igračka in bom začel tuliti, boš prišla k meni in rekla »**Joj!**« točno tako žalostno, kot bi se tebi pokvaril pralni stroj, ko boš prekinila mojo igro, jaz te bom pa brenil, ker bi se še rad igral, boš mi rekla »**Ne še, še bi se igral!**« in tako bom počasi vedel, kakšne besede lahko uporabim. In če me boš potem tudi upoštevala, ko ti bom z besedo sporočil, kaj si

želim, bo to za mene znak, da je dobro uporabljati besede. Tudi če nisi prepričana, da veš, kaj bi si jaz želel povedati, mi lahko daš besedo, s katero bi to lahko izrazil.

Vem, da je veliko besed, ki se jih moram naučiti. In, da bom šel kmalu v šolo. In da vas je

vse skupaj strah ali se bom lahko učil, tako kot moji prijatelji, ki ne potrebujejo polževega vsadka. Ampak moji možgani za poslušanje delajo šele eno leto in povedati znam le malo besed. Najlažje pa se naučim tistih besed, ki mi koristijo. Ki mi naredijo življenje manj naporno,

prijetnejše. Seveda se bom naučil tudi besede za barve, števila, poznal bom predloge, zaimke... Ampak zdaj, zdaj pa potrebujem besede, s katerimi bom povedal kaj želim, kaj nočem, česa se bojim in česa veselim.

Hvala, da ste prebrali moj članek. Vaš polžek!

NAVODILA ZA IZOBRAŽEVALNE PROGRAME S PRILAGOJENIM IZVAJANJEM IN DODATNO STROKOVNO POMOČJO ZA DEVETLETNO OSNOVNO ŠOLO

Novo šolsko leto prinaša mnogo vprašanj. **Kaj lahko prilagodimo? Kako naj organiziramo pouk, če imamo v razredu učenca s posebnimi potrebami? Katere didaktične pripomočke in opremo uporabljamo? Kako naj izvajamo pouk ter nato preverjamo in ocenimo učenca s posebnimi potrebami?**

Na nekatera odgovarjajo ravno ta Navodila, ki so jih izdali v Zavodu RS za šolstvo in jih lahko najdete tudi na njihovi spletni strani:

http://www.zrss.si/doc/PP_prilagojeno_izvajanje_programa_OS_maj.doc

Upam, da boste tukaj našli vsaj nekaj odgovorov, ki jih še potrebujete za uspešno delo!

Irena Furjan Varžič

GLUHI IN NAGLUŠNI OTROCI

ORGANIZACIJA POUKA

PROSTOR

Gluh, naglušen učenec posluša s pomočjo tehničnih pomagal. To pomeni, da ne sliši le slabše, ampak sliši predvsem drugače. Poslušanja se mora naučiti. Za dobro poslušanje z aparati so pomembne akustične razmere v učilnici oziroma v prostoru, v katerem posluša.

Koristen zvok mora presegati hrup za 15 do 20 dB in biti frekvenčno optimalen, ker sicer govor ne izstopa iz akustičnega ozadja. S tem v zvezi pričakujemo čim ugodnejše akustične možnosti za sprejem zvoka naglušnega ali gluhega

učenca. To pomeni izbiro akustično ustreznega prostora v šoli za pouk ali akustično prilagoditev učilnic. Za izboljšanje akustičnih razmer pa obstajajo tudi tehnične možnosti, ki jih omogočajo sodobne tehnične rešitve. Za ureditev zvočnega okolja se je potrebno posvetovati s strokovnjaki.

Namestitev gluhega, naglušnega učenca v učilnici je z več vidikov primerna v prvi ali drugi klopi srednje vrste ali v sredini polkroga. Omogočen mu mora biti stalen in neposreden stik z učiteljem, ki ga mora večino časa videti v obraz. Zaželeno je tudi, da sedi skupaj z učencem, ki je šolsko dobro uspešen in mu je pripravljen po potrebi priskočiti na

pomoč.

Šola mora zagotoviti tudi ustrezen prostor za individualno strokovno obravnavo učenca.

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI IN OPREMA

Učenec naj uporablja akustični pripomoček, ki omogoča boljšo slišnost učitelja in sošolcev.

Učencu je potrebno zagotoviti čimveč pisnega gradiva v razumljivi obliki (priprava miselnih vzorcev, ključnih besed, kratkih povzetkov z uporabo znanih besed...) in mu tako zagotoviti učenje iz korektno pripravljenih virov. Pri učenju obsežnejšega gradiva je potrebno celotno vsebino razčleniti na manjše vsebinsko smiselne enote.

Pri pouku je potrebno uporabiti čim več didaktičnih pripomočkov in učil za nazornost pouka (grafoskop, video filmi, diaproyektor, računalnik).

Zagotoviti je potrebno maksimalno uporabo vseh kanalov za sprejem informacij (slušnega, vidnega, taktilnega, proprioceptivnega, olfaktornega, spacioceptivnega), ki pomagajo gluhemu in naglušnemu čim manj verbalizacije in abstrakcije, ki jo prinese izgovorjena beseda. To predstavlja več različnih učil, modelov, maket za isto temo in osebnih učenčevih izkušenj z njimi.

STROKOVNI DELAVCI

Učitelj

Učitelj bo z gluhim ali naglušnim učencem preživel v učnem procesu največ časa. Pri organizaciji in izvajanju pouka naj upošteva prilagoditve, ki bodo gluhemu ali naglušnemu učencu zagotavljale optimalne pogoje za učenje in napredovanje.

Izvajalec dodatne strokovne pomoči je strokovni delavec, ki je določen z odločbo o usmeritvi. Pri gluhem ali naglušnem učencu je to praviloma defektolog smeri surdo–logo.

Svetovalni delavec

Svetovalni delavec nudi gluhemu ali naglušnemu učencu konkretno strokovno pomoč v skladu z individualiziranim programom, kot tudi svetovanje oz.

posvetovanje v osebnih stiskah učenca. Usklajuje delo strokovnih sodelavcev in sodeluje s starši.

Ravnatelj

Ravnatelj na šoli poskrbi za ustrezne materialne in kadrovske pogoje. Imenuje strokovno skupino za izdelavo in spremljanje individualiziranega programa za gluhega ali naglušnega učenca. S svojim odnosom do vključevanja otrok s posebnimi potrebami pomembno vpliva na klimo na šoli in odnos strokovnih delavcev, drugega osebja in učencev do učenca s posebnimi potrebami.

ORGANIZACIJA ČASA

Gluhi in naglušni učenci potrebujejo več časa v procesu sprejemanja nove učne snovi, razumevanja, utrjevanja in preverjanja znanja. Počasneje in težje sprejemajo in predvsem predelujejo dobljene informacije. Pri sprejemanju nove učne snovi učenci potrebujejo več časa za razumevanje, sprejem in predvsem predelavo informacij. Potrebujejo ponovitev razlag z različnih vidikov in sprotno preverjanje razumevanja.

IZVAJANJE POUKA

POUČEVANJE IN UČENJE

Učitelj naj komunicira z učenci tako, da je obrnjen proti njim. Govori naj z normalnim ritmom, tempom in normalno glasnostjo. Med govorom naj bo bolj statičen in naj se ne

premika po učilnici. Ust si ne sme zakrivati. Njegov obraz naj bo primerno osvetljen. Podajanje snovi naj ne temelji samo na frontalni razlagi. Za gluhe in naglušne učence je izjemno pomembno, da so podane informacije jasne, kratke, enoznačne in posredovane v upočasnjem tempu. Pri podajanju snovi naj učitelj uporablja vizualizacijo, bogat didaktični material, miselne vzorce, zapise ključnih besed, kratke povzetke, demonstracije, eksperimente, ekskurzije... Na tablo naj piše ključne besede, enostavne kratke stavke. Glede na oblike dela ima prednost projektno delo in delo v manjših skupinah (dvojice, trojice...) ter medpredmetne povezave.

Podobno velja za ustno komunikacijo med učenci, ki je sestavni del pouka. Gluhi učenec mora besedo "slišati" najmanj 10.000 krat, da jo lahko vsebinsko razume in korektno uporablja. Pri tem ne moremo računati na otrokove izkušnje iz okolja, ker so te skromne ali jih sploh ni. Predvsem pa so drugačne. Torej bo besedo reproduciral in razumel le, če jo bo pogosto srečeval v optimalni učni situaciji.

Učitelj naj vsebinsko ne preskakuje iz teme na temo, ko pa temo spremeni, naj na to opozori gluhega, naglušnega učenca.

Priporočila učitelju:

- Govori jasno in razločno. Ne govoriti preglasno, saj s tem ne pripomore k boljšemu poslušanju, temveč povzroči popačenje glasu.
- Kadar želi učitelj doseči

zanesljivo poslušanje, mora biti pozoren na to, da pritegne učenčovo pozornost, se obrne k učencu in mu prisluhne. Če govori učitelj s hrbtom obrnjen proti gluhemu/naglušnemu učencu (npr. pisanje na tablo in hkratna razlaga), ga učenec ne bo razumel v celoti.

- Daje učencem kratka in jasna navodila, sprotno preverja razumevanje navodil, kombinira ustna in pisna navodila.
- Poslušanje s slušnim aparatom je utrudljivo. Zato naj učitelj načrtuje govorno zahtevne vsebine v prvih urah.
- Na tablo zapisuje ključne besede, stavke.
- Kompleksne naloge, navodila in postopke razdeli na krajše, smiselne celote.
- Uporablja veliko vizualnih pripomočkov (grafov, tabel, slik, videoposnetkov, računalniških programov...).
- Sprotno preverja učenčovo razumevanje razlage.
- Obravnavane teme povezuje z učenčevimi življenjskimi izkušnjami.
- Postavlja vprašanja, uporablja miselne vzorce, spremlja neverbalne in manipulativne reakcije učenca.
- Podajanje snovi temelji na različnih oblikah pouka (individualno, v majhnih skupinah, v dvojicah, trojicah, ekskurzije).
- Uporablja različne metode dela (demonstracije, eksperiment, projektno delo, integrirani pouk....).
- Multisenzorno učenje - uporablja različne materiale, da jih učenci lahko zaznavajo s kar največ čutili.

- Seznanjen mora biti z osnovami delovanja otrokovega slušnega pomagala (individualni slušni aparat, polžev vsadek, vibrator...), ki mora brezhibno delovati.
- Učencu pomaga pri organizaciji zapiskov, učnih pripomočkov, beležk za starše...
- Vzpodbuja in usmerja učenčovo lastno aktivnost in sodelovanje v procesu pouka.
- Vzpodbuja in ohranja učenčovo motivacijo za delo.
- Pouk glasbe mora upoštevati slušne in govorne sposobnosti učenca. Za prilagajanje osvajanja učnih vsebin je nujno sodelovanje mobilnega pedagoga in učitelja glasbe.
- Pri športni vzgoji morajo biti upoštevani posebni varnostni ukrepi, ki zaščitijo otroka in njegovo slušno pomagalo. Posebno pozornost posvečamo plavanju, smučanju in igram z žogo. Praviloma slušna pomagala pri urah športne vzgoje shranimo, da se izognemo poškodbam le-teh in poškodbam glave.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA

Pri ocenjevanju je priporočljivo podaljšanje razpoložljivega časa do 50 %.

V procesu ocenjevanja znanja mora biti učitelj še posebej pozoren na to, da ga gluhi oz. naglušni učenec razume in ve, kaj od njega pričakuje.

Zato naj bo učitelj v procesu ocenjevanja učenčevega znanja posebej pozoren na to, da:

- Govori jasno in razločno in

ne preglasno, da ne pride do popačitve glasu.

- Če želi doseči, da ga bo učenec zares razumel, mora učitelj **pritegniti pozornost** gluhega / naglušnega učenca, doseči mora, da ga učenec gleda in mu prisluhne.
- Govori mu naj na razdalji **do enega metra**, da bo sprejem preko slušnega aparata boljši. Čeprav otrok sliši tudi na večji razdalji, mu učitelj z bližino omogoči boljše razumevanje. To je posebej pomembno v bolj hrupnem okolju.
- Med pogovorom je potrebno učenca omogočiti, da **vidi učiteljev obraz**, posebej usta, zato si ga naj učitelj ne zakriva.
- Posebej pri ocenjevanju znanja bi bilo potrebno, da se izvaja v čim bolj **mirnem okolju**.
- Poslušanje s slušnim aparatom je utrudljivo, zato je dobro, da se učenca sprašuje **v prvih učnih urah**.
- Kadar učenec ne razume učitelja, naj ta **uporabi lažjo besedo**, da mu bo sporočilo jasnejše. Učitelj naj **večkrat preveri**, če ga je učenec razumel.
- Za ocenjevanje gluhega in naglušnega učenca je potrebno predvideti **daljši čas** kot za sliščega učenca. Učitelj naj se izogiba spraševanju v časovni stiski ali ob slabi klimi v oddelku.
- Za ocenjevanje znanja gluhega oz. naglušnega učenca je potrebno uporabiti **način**, s katerim se učenec najlaže izraža.

**ŠOLSKO LETO 2004/05 SMO
18. 6. 2005 ZAKLJUČILI S
PIKNIKOM, KJER SMO SE
VESELO DRUŽILI OB IGRI,
OTROCI PA SO DOBILI TUDI
POHVALO ZA CELOLETNI
TRUD.**

GLASBENE DROBTINICE

ŠUMI IZ OTROKOVE OKOLICE, 1.del

Sergeja Grögl, Knjiga Otrokove ustvarjalne igre, Tehnična založba Slovenije, Ljubljana 1992

Marsikateri vsakodnevni šumi iz našega »napadalnega« tehničnega okolja in nastajanje nepričakovanih zvokov, so za otoka kljub neprijetnemu zvoku in celo škodljivim vplivom, zanimivo izhodišče za ustvarjalne igre. Le poskrbeti moramo, da se zave vseh teh шумov in zvokov, ki neprestano prihajajo do njegovih ušes. Z našo pomočjo se navadi poslušati in urejati obilo zvočnih vtisov, preden ga popolnoma zmedejo.

Učimo se poslušati: Nam vsem je dobro poznana tišina! Igra: zvok je, zvoka ni. Lahko pa poskusimo tudi malo drugače!

Slišočemu otroku lahko pokažemo, kako poslušam sebe: lahko si pokrije ušesa z rokami, naušnicami... in naenkrat se bo zaslišal. Poln radovednosti bo zadržal sapo in poslušal, kako pogoltne slino, dihanje, stiskanje in škripanje zob... Zakaj ne bi poskusil tudi vaš otrok? Eksperimentirajte, odkrivajte načine, kako bi

lahko zaslišali zvoke lastnega telesa.

Zvočna sestavljanika:
Velikokrat se ne moremo izogniti zunanjemu trušču.

To priložnost izkoristimo, da se igramo s poslušanjem zvokov iz okolice, ki vdirajo skozi stene, okna in vrata in si jih otrok lahko, po tem ko jih zazna, tudi ogleda. Seveda, če je možno. Če ni, si boste morali pomagati s slikami ali risanjem. Zvok mora imeti ime in predstavo. Ko otroci osvojijo razne zvoke okolice in zunanjega okolja, lahko s svojo bujno domišljijo povezujejo zvonjenje telefona, tuljenje vetra ali brnenje sesalnika, šumenje vode in vsak nenavaden ropot v napeto, skrivnostno dogajanje: »Veter tuli! Jooooj, poglej, drevo se podiraaaa! Na poomooooč!!!!!!«

Poskrbimo za to, da si otroci vzamejo čas za poslušanje!

Zvočne uganke: S pomočjo instrumentov, lepenke, škatel, ropotom, praskanjem, trkanjem...

otroci ugibajo, kaj pomenijo ti zvoki, s katerimi živalmi, predmeti, pojavi bi jih lahko povezali. Npr.: trkanje prstov po škatli ali mizi bi predstavljalo dež, upogibanje pločevine pa nevihto. Možnosti je veliko.

Z vašo izvirnostjo in iznajdljivostjo bo motivacija večja in učinek iger večji!

IGRAJMO SE!

Izštevanka

Medo bedo

(Miha piha, muca puca...)

hruške jedo,

(ribe jedo, solato jedo, kruha jedo...)

hruška se smeji,

(riba se smeji, solata...)

medo jo lovi.

(Miha, kuža, muca...)

UŽIVAJTE!

IZREŽI SLIKE IN BESEDILO TER SESTAVI PRAVLJICO!

MEDVED BAM!

Medved Bam se spreha.

»Ooooo, hruške! Mmmmmmm, rumene, velike hruške!« (oblizne se).

Bam prime drevo in ga strese. Močno ga strese!

»Iiiiiijooj, na pomoč! Bum!«
Z drevesa pade medo. Pade Bamu na glavo!

To je medved Bom. Jezen je! Lovi Bama. »Tiiiiiiiiiiii medo bedo, ti že pokažem!«
Bam beži, strah ga je!